

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino
vred in v Mariboru
s pošiljanjem na dom
za celo leto K 4.—
za pol leta „ 2.—
za četrt leta „ 1.—

Naročnina se pošilja
upravnilstvu v tiskarni
av. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odgovedi.

Deležniki katol. tis-
kovnega društva do-
bivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dobje
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Rokopisi se ne vra-
čajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice,
če se natane enkrat,
p. 15 h, d-akrat 25 h,
trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo
do ure poludne.

Štev. 49.

V Mariboru, dne 3. decembra 1903.

Tečaj XXXVII.

Okrajni zastop v Brežicah.

Okrajni zastop v Brežicah je imel dne 23. novembra popoldne ob 2. skupno sejo, katere se je udeležilo 18 nemških in 10 slovenskih odbornikov. Na vsaki strani sta torej izostala po dva zastopnika. Ker so se napravili nekateri sklepi, ki so jako pomembni tudi za širše kroge, hočemo tu o njih poročati.

Bralcem »Slov. Gospodarja« je znano, da so pri zadnjih volitvah meseca majnika v velikem posestvu za okrajni zastop zmagali s par glasovi večine Nemci ter spravili gospodarstvo za tri leta v svoje roke. Da gospodarijo v tem zastopu brežiški Nemci, tega je kriva v prvi vrsti postava, v drugi vrsti oni Slovenci, ki so pri volitvi v velikem posestvu glasovali z Nemci, ali pa se volitve zadržali; tretjič je tega kriva vlada, ki je v zapisnik veleposestnikov spravila ljudi, ki niti pravice nimajo glasovati v tej skupini ali pa odrekla pravico glasovanja osebam, ki bi smele voliti med veleposestniki. Tako n. pr. je vlada izbrisala posestnico Gregorevčič iz tega zapisnika, kateri je pred nekaterimi tedni najvišje upravno sodišče pripoznalo to pravico.

No pa povejmo, kaj se je sklepalo 23. novembra v brežiškem parlamentu. Prečital se je zapisnik zadnje skupne seje z dne 19. majnika t. l., v kateri so bili zbrani še prejšnji odborniki, po večini slovenski, sklenili so med drugim, da se potrdi pogodba med zdravnikom g. dr. Strašekom in brežiškim

okrajem, vsled katere bi dobival dr. Strašek 1500 kron za ozdravljanje bolnikov; potem, da brežiški okraj podeli 200 kron podpore vbogim dijakom na celjski slovensko nemški gimnaziji. V imenu zdajšnjega se vé nemškega okraj. odbora je predlagal mestni župan brežiški, da se ti dve točki zavržeta. Vsi ugovori slovenskih odbornikov bili so bob v steno. Za ozdravljanje vbogih ljudi je plačeval brežiški okraj poprej nad letnih 4000 kron — imel je dobička za 2500 kron s tem, da se je dala svota z 1500 kronami dr. Strašku. Vse to ni nič v obeh nemških odborikov; slovenski zdravnik ne sme živeti v Brežicah. Tudi vbogi slovenski učenci na celjski gimnaziji ne smejo dobivati daljne podpore, ker tako hočejo nemški odborniki brežiškega okraja.

17 nemških odbornikov je glasovalo, da se obadva sklepa prejšnjega okrajnega zastopa razveljavita, manjšina: 10 glasov — je bila za odobrenje prejšnjih sklepov. — V teh točkah so si bili, kakor umevno, okrajni zastopniki navskriž. Soglasno se je pa sklenilo, da se nakupi pet plemenskih bikov muricodolskega pasma za občine Videm, Dobovo, Bizeljako, Pišce in Sromlje; nadalje, da se začnejo priprave za stavbo cest: iz Zgor. Pohance v Gorjane (ob cesti iz Rajhenburga v Kozje) in iz Pišce na Bizeljako, potem da se občinska cesta iz Sele na Dobovo uvrsti v okrajno cesto II. vrste.

Daljša razprava se je vnela zastran mosta čez Savo in Krko pod Brežicami. Za stavbo tega mosta je dovolila država 100 000 kron, štajerski deželni zbor 100 000 kron in

brežiško mesto 100 000 kron. Ker so stroški za stavbo mosta proračunjeni na 450 000 K, manjka še svota 150 000 K. Brežiško mesto je prosilo že prejšnji okrajni zastop, naj prispeva 100 000 K. Ta zastop je bil tudi voljan, plačati ta znesek pod pogojem, da se mostnina deli enakomerno med mestom in okrajem. To so pri seji 23. novembra tudi povdarjali udje prejšnjega zastopa. Sklenilo se je slednjič soglasno: Okraj prispeva z zneskom 100 000 kron. Mostnina se bo tako-le delila: 3000 K dobiva na leto brežiško mesto kot odškodnino za zdajšnjo brodnino; 2000 K se bo devalo v rezervni zaklad za slučajna popravila pri mostu; okoli 1000 K bo dobil (vsaj prvo leto, dokler se most ne da v najem) mostninar. Ostali znesek mostnine se bo pa enakomerno razdelil med mestom in okrajem. Ta predlog se je sprejel soglasno. Ker pa okoli 50 000 kron še primanjkuje, se je po predlogu gosp. Žičkarja sklenilo, prositi vojno ministrstvo, da ono plača to svoto. To je čisto pravično, ker kakor se vozijo preko Save in Krke po brodu zdaj vojaki s svojimi topovi, tako bo tudi v prihodnje rabila vojna ta most.

Nadalje se je g. Petek nastavljal kot okr. tajnik z 1200 K letne plače; podelila se je Jož. Kovačiču iz Kapel ustanova za obiskovanje poljedelske šole v Grottenhelfu; dovolilo se je brežiškemu mestu, da sme prodati ozir. odpisati nekatere parcele svojega zemljišča v občini Sromlje, da sme prodati svojo zadolžnico v znesku 650 gld; bizeljski občini, da sme najeti posejilo 20 000 kron za zidanje novega šolskega poslopja; občini Sromlje, da sme l. 1904 polirati 97 % občinskih doklad.

Listek.

Nehvaležnost se sama kaznuje.

Poslov. F. L.

Bil je vroč dan meseca junija. Niti najmanjšega oblaka ni bilo na nebu, nobena sapica ni pihljala, solnce je pa pripekalo na zemljo z vso močjo. V vasi je bilo kakor izumrlo. Vse, kar je lazlo in šlo, je bilo na travnikih, kajti bil je čas košnje. Sto pridnih rok je obračalo, grabilo ali nalagalo duhteče seno.

V senci košate lipe, ki je stala ob potu v bližino vas, je sedel na majhni leseni klopi naslonjen na deblo starček, držeč roki sklenjeni na križu ter je gledal ljudi, ki so pridno delali po travnikih. Med vejevjem košate lipe so brnele čebelice in ta ednolična godba uplivala je na utrujenega starčka tako dremajoče, da je zaprl oči, glava mu je padla na prsi ter je zadremal.

Dva moža z grabljami in vilami na rami sta šla mimo njega. Starček je spal naprej.

»Glej, kako dobro se godi Karingarju«, reče eden kmet ter pokaže z roko na spečega starčka. »Hodi na sprehod, sedi v senci in gleda kako drugi delajo; potem malo v senci zaspj in gre domu k obedu kakor kakšen

gospod. Da bi se tudi meni enkrat tako dobro godilo!»

»Ne vem, če bi ti bilo prav, ko bi tičal v Karingarjevi koži«, mu odgovori resno drugi. »Jaz kot njegov sosed vem dobro, kako mu gre in kako se mu godi. Starček mora marsikaj pretrpeti in marsikatero požreti, kar bi jaz nikdar ne mogel.«

»Res? Pa se vendar nič ne sliši, da bi mladi starega zaničevali ali pa slabo z njim ravnali.«

»Ja, ker je stari predober ter se nič ne pritožuje, kar ga tišči! Saj dobi stari samo prigrte ostanke, katere že mlada ne marata, mleko mu dasta na pol vodeno. Po zimi se je moral za vsako trohico drv prepirati z mladim, če si je hotel zakuriti v sobici. Vsaki četr leta, ko mu mora plačati zgovorene groše, je prepir v hiši, kakor da bi stari mlademu Bog ve kako krivico delal.«

»Da ga ni sram! Stari se je celo življenje trudil samo za njega, da mu je zapustil lepo posestvo brez dolgov. Mladi mu pa tako plačuje!»

»Žalostno pa resnično! Tako plačujejo pogosto otroci starišem. Ko bi bil stari Karinger tako pameten ter bi si bil pridržal lastninsko pravico na posestvu, bi ne bil primoran za vsako jajce, za vsako žlico, slamico in slednji kozarec mleka se s sinah

prepirati. Lahko bi kadil dober tobak, ne pa različno listje, kakor je zdaj prisiljen.«

Moža sta si segla v roke ter se ločila vsak k svojemu delu. Starček je še nekaj časa dremal pod lipo, a kmalu ga je zbudila predrzna muha, ki mu je sedla na obraz. Zdramil se je ter si začel mesti oči, potem je pogledal na solnce, ki je stalo že precej visoko, gotovo znamenje, da bo kmalu poludne. Vročina je postala še silnejša in zrak je trepetal vsled pritiska vročih solčnih žarkov. Karinger je vstal, vtaknil pipo, katere mu je med spanjem izdrknila iz brezobnih ust, v žep ter korakal počasi proti vasi.

Ravno je začelo zvoniti poldne, ko je prišel domov. Truden se je vsedel starček na klopi pred hišo in si jel brisati pot s čela. Iz hiše je stopila v tem trenutku majhna, suha ženska s škašom v roki ter šla k studentu po vodo. Nemo je šla mimo sedečega, kakor bi ga ne videla.

»He, Roza«, zakliče starček, »ali nimaš nič kislega mleka v škrbici? Daj mi ga vsaj latvico, da me bo malo poživilo. Tudi imam potem dovolj za opoldne.«

Žena se je pri tem ustavila ter pikro čez ramo odgovorila: »Seveda! ker že zopet čutite, da imamo ajdove žganke, vam pa že zopet ne ugaja obed. Seveda, s svinjsko pečenko vam ne morem postreči!«

Koliko bodo znašale okrajne doklade za prihodnje leto, se bo sklenilo v bodoči seji.

Državni zbor.

Dunaj, 1. dec. 1903.

Poslanca Stein in Fresl.

Poslanec Stein spada k vsenemškim, Fresl h češkim radikalnim poslancem. Pri neki priliki je imenoval pretekli četrtak Stein Fresl na javno v zbornici: tata, češ, »ti si vkradel v Belemgradu uro«. V slučaju, da razžali v zbornici poslanec drugega poslanca, ima razžaljeni pravico, zahtevati od zborničnega predsednika, da skliče takomenovani »grajalni odsek«. Grajalni odsek preišče vso zadevo ter predlaga zbornici, naj se razžaljavcu izreče graja, če najde, da je bil njegov izraz graje vreden. Vsa zbornica je razdeljena po žrebu v 9 oddelkov; vsak oddelek izvoli v grajalni odsek po enega uda. Odsek si izbere predsednika in poročevalca o vsej zadevi. V tem slučaju je bil v poročevalca izvoljen dr. Ploj, ki je v imenu odseka navetoval, naj zbornica izreče grajo poslancu Steinu, kar se je tudi zgodilo. V razpravi je trdil Fresl, da sploh ni bilo mogoče iz kraljeve palače v Belemgradu, kamor se je bil Fresl po umoru kralja Aleksandra in kraljice Druge podal, kakšno stvar odnesti. Stein pa je zahteval, naj se pokličejo priče iz Belegrada, ki so to res videle. Zdej, ko se je bila graja že izrekla Freslnu, prinašajo časniki iz Freslnevega lista, v katerem je ob svojem času sam pripovedoval, da je nekatere stvari vzel iz konaka (kraljeva palača) za spomin, kakor košček razbitih šip, svinčnik itd. Mogoče, da pride stvar še enkrat pred zbornico.

Koroški Slovenci.

Dva slovenska poslanca, dr. Ploj in dr. Ferjančič sta zadnje dni popisovala v zbornici nepošteno postopanje sodišča na Koroškem proti Slovincem. Očvetniku v Celovcu, dr. Brejcu, se ni dovolilo, da bi smel svoje slovenske stranke zagovarjati v slovenskem jeziku. Ministrski predsednik, dr. Körber, je na to odgovoril, da je na Koroškem bil do sedaj mir med Slovenci in Nemci in vlada se ne bo udala hujskanju odvetnika, ki je poslan na Koroško, da tam dela nemir. Slovenski poslanci so javno izrazili svojo veliko neveljo radi takega besedičenja ministrskega predsednika, ki vodi tudi pravosodno ministrstvo. Precej drugi dan, ko je Körber spregovoril te zaničljive besede, so došli na Dunaj zastopniki koroških Slovencev: dr. Brejc, poslanec Grafenauer, župnik Ražun, dr. Janežič, kmetje Majer, Božič in Kobentar. V

imenu »Slovan. zveze« sta sprejela koroške odposlance gg. dr. Ploj in Povše ter jih peljala pred načelnike raznih slovanskih klubov. Ti so obljubili, da se hočejo za pravice koroških Slovencev potegniti. Sprejeti so bili Korošci od predsednika čeških poslancev, od predsednika čeških veleposestnikov in od viteza Javorskega, načelnika poljskega kluba. Tudi ministrski predsednik, dr. Körber, sam je sprejel deputacijo. Začetkoma se je obnašal precej odurno, a ko se mu je razložila vsa krivica, se ja dal nekoliko omehčati ter obljubil, da bo dal preiskati vso zadevo. Dr. Brejca ni bilo pri tem sprejemu; pa dr. Körber sam ga je povabil, naj pride dan pozneje k njemu, kar se je tudi zgodilo.

V četrtek zvečer se je zbralo več slovenskih, rusinskih in čeških poslancev pri skupni večerji, kamor so došli tudi koroški Slovenci. Navzoči so bili razun zgoraj imenovanih izmed slovenskih poslancev gg.: dr. Ploj, dr. Žitnik, Povše, Pogačnik, Berks, Pfalter, Žičkar, Gregorčič; izmed rusinskih: Pihuljak, Barwinsky, Dlužansky; izmed čeških: dr. Koudela, dr. Stojan in Seifert. Od vseh strani se je izražala želja, naj se spremenijo nestrpne razmere na Koroškem. Navzoč je bil tudi prejšnji drž. poslanec g. Vencajz.

Dr. Deršata

je v torek 1. decembra izrekel svoje zadovoljstvo z besedami dr. Körberja zastran koroških Slovencev. Ker je dr. Ferjančič očital v svojem govoru, da so nemški orožniki in nemški preiskovalni sodniki zakrivali, da je bil Bratuša po krivem obsojen k smrti, je temu oporekal dr. Deršata, češ, da je bil sodni dvor, ki je vodil porotno obravnavo proti Bratuši, sestavljen večinoma iz slovenskih sodnikov.

Proti dr. Deršati

je povzel besedo češki poslanec dr. Stransky, ki je ostro prijel dr. Körberja radi njegovih žaljivih besed proti dr. Brejcu. Dr. Brejc ni hujskal na Koroškem, temveč le zahteval to, kar se je do sedaj na Koroškem vedno godilo, namreč, da se pri sodišču s slovensko stranko obravnava tudi slovenski. Stranka mora sama slišati, da njeni zastopnik tako govori, kakor ga je ona podučila.

Ob koncu obravnave je g. dr. Ploj popravljal nekatere trditve dr. Deršate. Dr. Deršata je trdil, da zahtevamo Slovenci na Spodnjem Štajerskem in Koroškem le slovenske uradnike. Temu ni tako; mi zahtevamo take, ki so popolnoma zmožni slovenskega jezika. Dr. Deršata je trdil, da slovenskih prošnikov za sodnijske službe sploh ni. Temu ugovarja dr. Ploj: »Ker slovenski uradniki

ne dobijo boljše službe, rajše izstopijo iz državne službe.« Dr. Deršata je dejal, da je slovenski sodnijski jezik nerazumljiv. Stvar je pa taka, da so tehnični izrazi nemškega jezika nerazumljivi tudi nemškemu ljudstvu. Zastran slovenskih kurzov za nemške uradnike je dejal dr. Ploj, da so se ti kurzi pokazali za ničvredne, ker uradniki iz teh kurzov sami priznajo, da se niso v njih slovensčine toliko naučili, da bi mogli v njej obravnavati. Ker je trdil dr. Deršata, da dr. Brejca kali mir na Koroškem, je odgovoril dr. Ploj: dr. Brejca le varuje pravice koroških Slovencev; mir kalijo tisti, ki Slovincem pridržujejo njihove pravice. — S tem se je končala razprava o govoru dr. Körberja. Ker Čehi ne pripuščajo, da bi se vršila obravnava o proračunu za l. 1904, se bo državni zbor v kratkem odgodil.

Politični ogled.

Nesramen odgovor ministrskega predsednika. V seji državne zbornice dne 25. m. m. je odgovarjal ministrski predsednik in vodja pravosodnega ministrstva dr. Körber med drugim tudi na govor slovenskega poslanca dr. Ploja radi sodnih razmer na Koroškem. Izjavil je: »Tam (na Koroškem) je večina prebivalstva nemška in je dozdej živela v najlepšem miru s slovensko manjšino. Tudi tam (na Koroškem) čuva vlada, vzlic vsem govoricam, da se ne kršijo jezikovne postave. Toda pred agitatorjem, ki si je postavil nalogo, na Koroškem med narodnostmi mir kaliti, se vlada ne more ukloniti.« Tako je govoril mož, katerega je vlada postavila najvišjim uradnikom, da čuva pravice vseh narodnosti! Zato, da dr. Brejca zahteva, naj se s slovenskimi strankami slovenski obravnava, zato ga imenuje ta človek na ministrskem stolu agitatorja, ki kali mir med narodom. Bolj nesramno in krivično ne more govoriti niti najbolj zagrizen nemškutar. Da ni takrat slovenskim poslancem vskipela jeza, ko so slišali te besede, nam je nerszumljivo. Kako so mogli tako nečuvno razžaljenje vtakniti v žep? Ali imamo mi Slovenci zato zastopnike v državnem zboru, da nas lahko vsak minister žali?! Odgovor slovenskih poslancev je samo ostrukcija, dokler ne zleti minister raz svjega stola. Ko je minister te besede spregovoril, ne bi smeli dopustiti slov. poslanci ministru niti besedice več spregovoriti, dokler ne prekliče te za slovenski narod skrajno razžaljive besede. Daljno govorjenje naj bi mu bili zabranili s kakoršnimi

»Glej, Roza, ne smeš biti taka«, potolaži jo starček. »Jaz ne morem za to, da moj slab želodec ne prenese žgankov.«

»Tobak vam pa ne škodi, ko celi dan palite?« vpraša ga žena porogljivo.

»Nikar se ne huduj, ali naj na stare dni opustim to betvico kajenja?«

»Naredite kar hočete, samo meni dajte mir ter me ne nadlegujte z jedjo!«

»Kaj pa kisló mleko — — —?«

»Ne dobite! Nimam časa zaradi vas letati v klet po mleko. Kmalu pridejo ljudje s travnikov in hočejo jesti. Komur ta obed ne diši, pa naj pusti!«

Nato prime za ška, si ga vzdigne na glavo ter odhiti v kuhinjo. Stari je žalostno povsíl glavo ter molčal. Šel je v svojo izgovorjeno sobico, se vsedel k oknu ter gledal žalostno na dvorišče. V spomin so mu prišli prošli dnevi, kako je bilo takrat še veselo, ko je on gospodaril s svojo rajno ženo na tem posestvu. Z veseljem je vse izročil svojemu sinu, da bi živel v miru po svojem trudopolnem življenju. Veroval je na otroško ljubezen in hvaležnost ter upal, da bo preživel svoje stare dni v miru. Kmalu po sinovi gostiji je umrla stara Karingarca. Nji gre zdaj dobro; zunaj spi na pokopališču in ni se ji treba jeziti nad nehvaležnostjo lastnega sina.

Vsaj sin ni tako slab človek, če bi ga njegova žena z vednim zbadanjem in porogljivimi opazkami ne hujskala proti očetu. Mlada Karingarca je bila znana v celi vasi kot jezična ženska, vse se je je bala zaradi njenega ostrega jezika. Vrhtega je bila tako skopa, da ji je bilo žal za vsak grizljaj, katerega je zavžil stari. Lahko si torej mislimo, kako se je godilo staremu v tej hiši. Toda tiho je prenašal vse in namesto, da bi se pri drugih ljudeh pritoževal, je še celo prikrival njiju surovo obnašanje nasproti njemu. Medtem ko nista imela mlada niti najmanjšega čuta sramu zaradi njiju postopanja, se je stari sramoval, sramoto mladih trobiti v svet.

V tem so se odprla vrata v sobico in vstopila je dekla, ki je ravnokar došla s polja. V majhni skledici je prinesla prežgano juho in žgance, katere je postavila na mizo pred starčka, želeč mu dober tek.

»Bodi tako prijazna, Neža, in prinesi mi malo sveže vode od studenca«, poprosi jo stari. »Veš, jaz že ne morem več vlačiti vode iz globokega studenca.«

»Zakaj pa ne, oče, saj to lahko in rada storim«, odgovori mu prijazno deklica ter vzame z mize prazen vrč. Hitro steče čez dvorišče ter ga napolni s svežo vodo, nakar se hitro vrne v sobico. »Tako, to vam bode pogasilo žejo«, reče prijazno.

Ta trenutek zakriči v vezi mlada kmetica: »Neža, kje pa tičiš tako dolgo? Ali sem te vzela v službo zase ali za druge ljudi?«

Še nekoliko enakih je morala poslušati dekla zunaj, ki so bile bolj namenjene staremu kakor pa nji. Mirno je poslušal starček to obrekovanje, stisnil je ustnice in požrl grenkobo, katera mu je silila iz prsi. Povžil je nekoliko žlic juhe, toda ni mu dišalo po tem nastopu. Porinil je skledico od sebe ter odložil obrabljeno žlico.

Kake pol ure je slonil starček ob mizi, zatopljen v žalostne misli, ko vstopi v sobo njegov najboljši prijatelj, posestnik Zarnik, ki je bil pred kakim pol letom izvoljen za župana v vasi. Bil je to precej priletan mož, toda še vedno krepke in trdne postave.

Zelo se je začudil stari Karinger, ko je dobil tako nepričakovan obisk. Pristrčno mu je odzdravil ter mu podal roko, reši: »Bog daj, župan! To je pa nenavaden obisk! Kaj te je pa privedlo k meni?«

Župan, ki je bil dobro poučen o družbinskih razmerah svojega prijatelja, in ki ni mogel zaradi tega trpeti mlada, je rekel smehljaje: »Lahko si misliš, da moram imeti poseben vzrok, da pridem v to hišo, katere se sicer najrajši daleč izognem. Prinesem ti namreč neko veselo novico!«

(Dalje prihodnjič.)